

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljan-
jem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrta leta — „ 30 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škofijsk.
poslopju (Bischofshof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kaj bi naj kmetje od prihodnjih poslancev tirjali?

(Spisal J. V. kmet v Zamajcih.)

I. Volitve za deželni zbor se nam bližajo in kmalu bo prišel čas, ko se nam bodo kandidatje za poslaniško čast in posel ponujali. Pri taki priliki bi pa naj kmetje ne samo šli v trg ali mesto ali „k mesarju“ zijat, ampak treba je, da sami tudi svoja usta odpro in stavijo prašanja o zadevah, katere sedaj kmeta najbolj žulijo. Iz njihovih odgovorov se bodo zamogli že nekoliko sami prepričati, ali so voljni za kmetško ljudstvo potegovati se ali ne. Če nam samo pravijo prazne besede o svobodi, napredku, o potrebi nemštva, o duhovni temi, o nazadnjaštvu, a ničesar ne črhnejo o težavah, sili, stiski in sužnosti, v katero nas je sedanja liberalno-ustavaška in nemčurska stranka pahnila, potem pa le hajd proč z njimi. Takovi brbravci ne sodijo za poslance kmetjskih občin. Ako mož pa, bodi kdorkoli, očitno usmiljenje kaže in sočutje za kmeta, ako se mu brž vidi, da se briga in da res pozna težave kmetskega stanu in obeča, da se bo po svojih močeh trudil pomagati mu, dobro, takega pa ne izpustiti; takega moža gre enoglasno izvoliti, naj bo kdorkoli: kmet, mestjan ali duhovnik. Dober je! Po mojih mislih bi pa pri vprašanih do prihodnjih poslancev zraven drugih potreb še celó posebno naj oziralo se na čveterno nadlogo, tlako ali sužnost, pod katero sedaj ljudje na deželi vzdihujemo. Te nadloge so 1. neizmerno povišane dače; 2. preveliki činži ali obresti; 3. razkosovanje zemljišč in 4. napačnosti pri uradnikih in advokatih.

Nepozabljivemu i milemu cesarju Ferdinandu se imamo zahvaliti, da smo kmetjski ljudje rešeni sužnosti pod grajsčaki, ter da smo se znebili tlake, rabote in desetine. Morali smo sicer rešitvo 20 let plačevati, a poplačali jo smo, hvala Bogu! Toda zlatih časov se vendar nismo učakali, čeravno smo se jih nadjali, marveč zašli smo, zlasti v liberalni dobi od l. 1860. naprej, v strašno velike dače. Čeravno nas tlačijo zaporedom slabe letine, po-

slanci, deželni in državni, potem okrajni in srenjski zastopi, kakor da bi bili gluhi in slepi, vendar le delajo čedalje več stroškov in nalagajo večjih davkov. Razve g. Hermana in jegovih konservativnih tovarišev, se nihčér temu neče prav upreti. Zato pa tudi ne bodemo nobenega več izvolili za poslanca, kateri nam ne obljubi pred volitvijo, da bo za zmanjšanje stroškov in za znižanje dač deloval. Kako strahovito so dače bile slednja leta pomnožena, to hočem z izgledom iz svojih lastnih dačnih knjižic pokazati. L. 1838. sem od istega posestva, na katerem sedaj gospodarim, plačal vsega davka z prikladami vred 28 fl. 15 kr. L. 1849. 33 fl. 68 kr. L. 1859. že 58 fl. 19 kr. L. 1869. pa 68 fl. 46 kr. in l. 1874. celih 80 fl. 25 kr. To je vendar silno! Ko je cesar Ferdinand sam vladaril, so mi dače narastle v 10 letih samo za 5 fl. 53 kr. Odkar pa liberalni poslanci v Gradec in Dunaj hodijo, so se mi davki pomnožili v 14 letih za 22 fl. 6 kr. To je res napredek, da se Bogu usmili!

Liberalni poslanci snujejo vse sorte novih postav, še celó cerkvenih, potem postave za šolo, samostane in tudi, kakor slišimo, delajo na civilni zakon. Ali da bi za polajšanje kmetškemu stanu kaj storili, o tem je malo ali nič slišati. Leta 1875. smo iz 5 občin ptujskega okraja poslali prošnjo do c. k. finančnega ministerstva, naj bi se nam davek od po hudi zimi poškodovanega zemljišča odpustil. V prošnji smo tudi navedli nesreče, ki so nas l. 1874. že zadele: mraz je pokončal žito, povodenj senokoše, toča nas je obiskala dvakrat; potem pa je l. 1875. še pritisnila huda zima tako, da v dvema letoma nismo ničesar pridelali. Ali prošnjo so nam neuslišano poslali nazaj češ: da take postave nimajo, po kateri bi se davki odpuščali po mrazu ali zimi poškodovanim zemljiščnim posestnikom. Ali to ni strašno žalostno, da moramo dačo plačati, ali smo pridelali kaj ali ne? Živi vendar ne moremo v zemljo! Poslanci pa, ki na Dunaj in Gradec marljivo sedet hodijo, se ne zmenijo, vsaj večina ne, da bi sprožili gori omenjeno in opravičeno postavo. Vsaj še celó Nemeč pravi: „kder ničesar ni, še cesar zgubi“.

Čeravno je pa navedena prošnja bila odbita, drznila se je vendar od petih občin ena, vložiti zopet prošnjo pri c. k. finančnem ministerstvu, naj ubogej srenji vsaj obrok za poplačanje davkov dovolji do 31. julija 1876, naj eno leto počaka, da iz pridelkov novega leta dobimo denarjev za poravnanje zaostale dače. Ali tudi ta prošnja ni bila uslišana. Kmetje smo morali na posodo vzeti in dačo plačati.

Gospodarske stvari.

Gnojšče in njegova naprava.

M. Kako je treba z gnojem na gnojšču ravnati, o tem se dajo sledeča ravnila postaviti: Gnoj se mora po ne predolgih prestankih, najboljše vsaki dan, iz hleva na gnojšče pokidati, ker, če dalj časa v hlevu obleži, že tam mnogo najboljših gnojivnih tvarin izpuhti. Gnoj se potem, razun ovčjega gnoja, ki se navadno v hlevu pušča, jednako merno pomeša in raztrosi in debeli kosi, ki se skupaj drže, se zdrobijo in zmanjšajo. Nikdar ni dobro, če gnoj na gnojšču kupoma leži, ker se tako višine in nižine napravijo in gnoj se nejednako merno vseda in na nekterih mestih preje na drugih pozneje sprhni in zagnijje. Ko se je gnoj jednako merno po gnojšču razmetal, se mu mora cela površina trdno steptati ali pa po živini pohoditi dati, da se zrak, ki je v njem, iz njega prežene in tudi zvonajni v njega vdirati ne more. Velike vrednosti za dobroto gnoja je njegovo večkratno zamakanje z gnojnico in ko bi te ne bilo več, celó tudi z vodo samo. Ako se tako zamakanje z gnojnico opusti, se gnoj v zgornjih plasteh lahko posuši, slama se ne razkroji, spodnje plasti se pa preveč vgrejejo in, ker nimajo vlage, splesnijo in vrednost in dobrota vsega gnoja se znatno zmanjša. Po večkratnem zamakanju, kar se mora pozimi manjkrat, po leti večkrat goditi, gnoj bolj počasno vreje, gnoj postane po redivnih snovih gnojnice močnejši, zlasti, ker jeden del vode iz gnoja izpuhti. Vrh tega je še večkratno potrošanje z prstjo tako, da leži plast prsti nad plastjo gnoja, zlasti, če se to z malim trudom in majhnimi stroški zgoditi more, posebno dobro in vse priporoče vredno. Zamaka se gnoj ali z pomočjo sesalk, ki so z lesenimi žlebovi v zvezi, po katerih se gnojnica po gnoju razteka, ali pa po zajemanju in polivanju z vedrom, tako da se gnojnica po vseh delih gnojšča ravnomerno razliva. Da se gnoj, ki včasih več mesecev na jednem kupu na gnojšču leži, ohrani in izpuhtenje amonijaka zabrani, je večkratno potrošanje z gipsom ali mavcem posebno dobro. Včinek, kterega gips na gnoj ima, je trojen; prvič se veže mnogovredni amonijak, ki se brez potrošenja z gipsom večjidel pozgubi; drugič se pa po primešanju gipsa tudi vrenje gnoja zmanjšuje in tretjič deluje gips po svojih gnojivnih delih, t. j., po žveplovih kislini in po apnu, dobro

na rastline. Če kdo pravi, da nakupovanje gipsa previsoko stoji, tako to po vsem ni resnično, ker se po gipsu gnoj znatno zboljša in njegova vrednost zelo poviša. Da je vredno gnoj z gipsom potrošati, se vidi iz trojnega včinka, kterega gnoj z gipsom potrošen ima. Isto, kar z potrošanjem gipsa, doseže se tudi z potrošanjem gnoja s prstjo ali šotinim prahom. Vendar pa je tudi treba omeniti, da se mora ravno toliko prsti na gnoj navoziti, kolikor je gnoja, če se hoče isto doseči, kar z potrošanjem z gipsom, kajti če se manj prsti navozi ali nanosi, se namen le na pol doseže, ker se po prsti le majhen del amonijaka v gnoju zadrži in veže. Če se pa pri navažanju prsti v poštev jemljejo stroški nalaganja in razlaganja prsti, navažanja in izvažanja potem raztrošanja in slednjič vprežne in človeške delavne moči, tako se lahko spozna, da bode včasih potrošanje gnoja z prstjo više stalo kakor pa z gipsom, kterega je dosti manj v dosego istega namena potrebno. Dalje se mora tudi paziti, kako visoko se gnoj na gnojšču nakupiči. Če se namreč previsoko na kup naloži, tako se gnoj nejednako merno razkrojiva in razseda, spodnje plasti, ker se zelo razvročijo, se zelo razkrojivajo, zgornje pa zopet ostaneje nerazkrojene in le malo sprhujjo. Najbolj primerna višina bode bojda 1 ali k večjemu 2 metra. O podobi in velikosti gnojšča se ne dajo posebna pravila dajati, ker se zadnje posebno po številu živine in po prostoru dvorišča ravna. Vedno pa bode boljše, gnojšče nekaj večje napraviti, kakor pa premajhno. Podoba je navadno štiriogla ali podolgovato-okrogla najbolj primerna. Gnoj naj se tako hitro ko mogoče na polje razvozi, kakor pač to gospodarske razmere dopuščajo; le tedaj, če se ima gnoj hitro raztrositi, se tudi sme na male kupe skapati. Če se mora pa gnoj dalj časa iz raznih vzrokov neraztrošen na polju ležati pustiti, tako je bolje ga na velikem kupu vkup puščati, ki se mora na debelo z prstjo pokriti, da ne izpuhti in se tako oslabi. Če mali kupi dalj časa neraztrošeni ostanejo, se gnoj v njih dalje razkroja, jeden del snovi, ki iz razkrojitve nastanejo, tekoče namreč — vdira pod gnojem v zemljo in napravljajo tako imenovana bujna mesta, na kterih žito rado poleže, drugi del pa — ubežni — izpuhti v zrak in se brez vse koristi razkadi.

Kako se z gnojem na dalje ravna, ko je že raztrošen, o tem so umni kmetovavci in učeni različnih misli. Jedni pravijo: gnoj se mora raztrositi in brž podorati, da se tako izpuhtenje amonijaka iz njega zabrani, drugi pa zopet pravijo, da je za rastline boljše in koristnejše, če gnoj dalj časa rastrošen na njivi leži. Kdor hoče fizikalčne lastnosti težke zemlje vzboljšati, kdor hoče večletni včinek gnojenja povzročiti, kdor ima viseče njive gnojiti ali kdor je prisiljen, o veliki vročini gnojiti, ta bode dobro storil, če gnoj brž po raztrošenju pod zemljo spravi. Kdor pa hoče od gnoja hiter včinek in če mu ni toliko mar, da se po